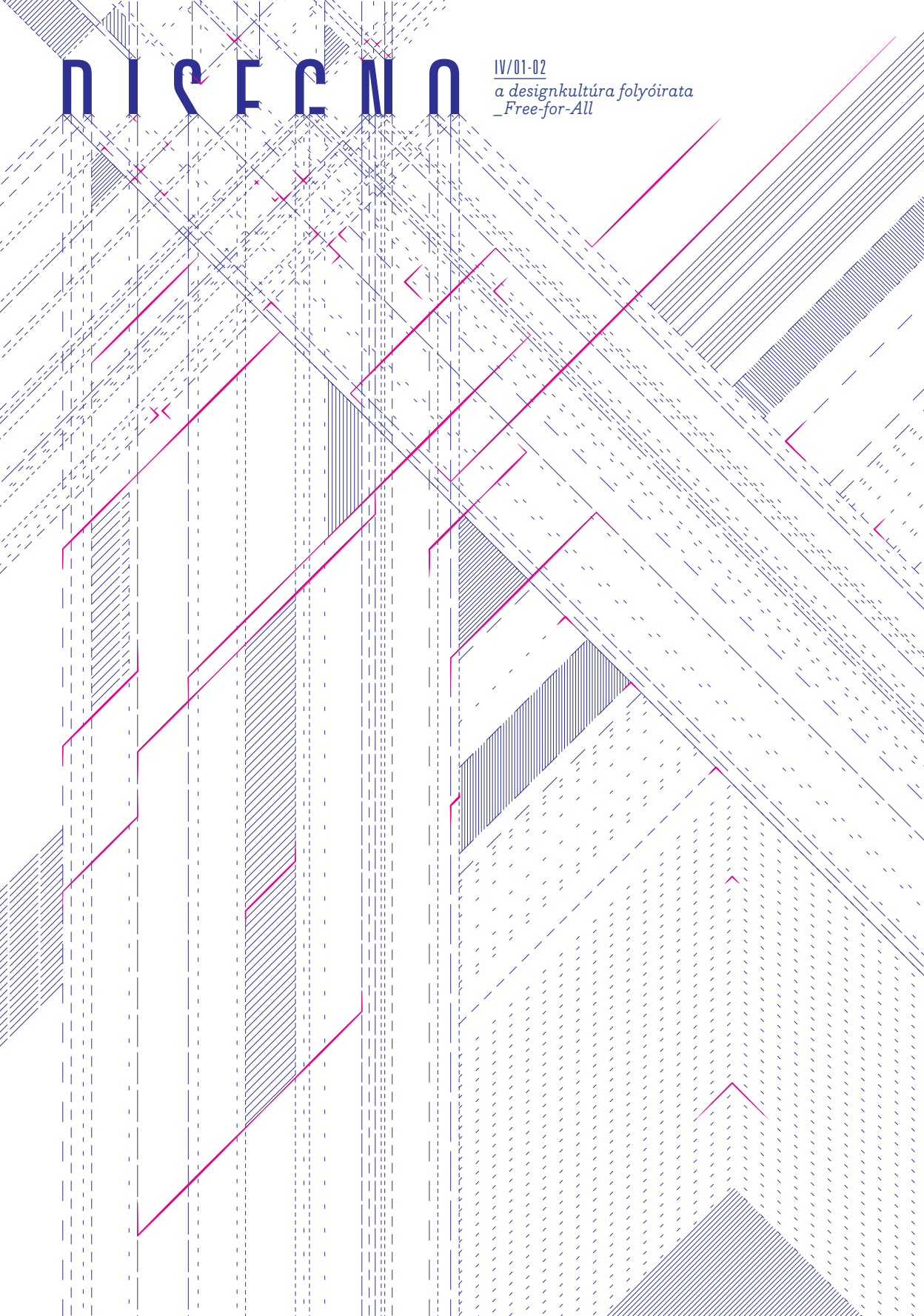

DISZCNO

IV/01-02

a designkultúra folyóirata
_Free-for-All

Disegno

A DESIGNKULTÚRA FOLYÓIRATA / JOURNAL OF DESIGN CULTURE

Szaklektorált, szabad hozzáférésű tudományos folyóirat. Kereskedelmi forgalomba nem hozható.
Double-blind peer-reviewed, open access scholarly journal. Not for commercial use.

A szerkesztőbizottság tagjai / Editorial Board

Victor Margolin, Professor Emeritus, University of Illinois
Jessica Hemmings, Professor of Crafts; Vice-Prefekt of Research, HDK, University of Gothenburg

Szerkesztők / Editors: Gyenge Zsolt, Horváth Olivér, Szentpéteri Márton

Alapító szerkesztő / Founding Editor: Fiáth Heni

Arculat / Design: Skrapits Borka (layout, borító / cover), Balázs Ildikó (tördelés / typesetting)

Lektor / Hungarian Reader: Bárdkai Júlia

Céltűzések / Aims and Scope

A Disegno alapító szerkesztőinek célja, hogy egy, a kreatív szakmai és tudományos világban meghatározó szerepet betöltő, szemeszterenként megjelenő, lektorált (ti. double-blind peer review) szabad folyóiratot (ti. free journal) hozzon létre a designkultúra nemzetközi rangú képviselőit és kritikai természetű analizisére. A designkultúra fogalmát tágra értjük: célunk a tervezett környezet, s a vele kapcsolatos praxisok és diskurzusok világának együttes vizsgálata. Ez a szemlélet túllép a művészet, a vizuális kultúra és a design világának megkülönböztetésén, s a kreativitáshoz kötődő témák összessége iránt fogékony. Poszt-diszciplináris szellemi vállalkozásunk a designkultúra minden potenciális szereplőjétől – gyakorló alkotóktól, teoretikusoktól, kritikusoktól, menedzserektől és oktatóktól – vár kritikai természetű tanulmányokat, esszékét és recenziókat. Amellett, hogy ily módon vitafórumot biztosítunk a designkultúrával törődő szerzők számára, különleges célunk, hogy a designkultúráról folyó beszéd létjogosultságát erősítsük a hazai tudományosságban, s így a témával kapcsolatos téves előítéletek és igen gyakran félrevezető beidegződések kritikáját nyújtsuk olvasóink számára.

Projektmenedzser / Project Manager: Wunderlich Péter

Kapcsolat / Contact

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Elméleti Intézet, 1121 Budapest, Zugligeti út 9-25.
Szerkesztőség / Editorial Office: disegno@mome.hu

A Disegno ingyenesen elérhető online / Disegno is freely accessible online:
disegno.mome.hu

Felélős kiadó / Published by: Fülöp József

Kiadó / Publisher: Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, 1121 Budapest, Zugligeti út 9-25.

Nyomda / Printed by: Prime Rate Kft.

ISSN: 2064-7778

copyright©text and design 2019 Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Tartalom

szerkesztői előszó

006 *Vagy valami, vagy meggy valahová*

tanulmány

022 *Veres Bálint: Taktilis taktikák a kortárs kiállítási gyakorlatban*

038 *Lakner Antal: Utazás az ulmi hokedli körül. A HfG Ulm tárgyilagos tárgyai*

058 *Schneider Ákos: A futószalag gyermekei. A kiborg problematikája az emberközpontú design tükrében*

072 *Klaus Krippendorff: Designkutatás: oximoron?*

esszé

088 *Jessica Hemmings: Valós testi munka, materiális megértés és a szövő kéz bölcsessége*

096 *Hannah Carlson: Közöséges dolgok. James Fenimore Cooper mindent látó keszkenője*

110 *Tamás Dénes: Városdesign és identitás: a posztoszocialista városok példája*

122 *Körös-völgyi Zoltán: Design Religion. A törődő design már művészet?*

134 *Tony Fry: Design a design után*

műhely

142 *Kovács Péter: Adalékok a hazai designkultúra-tudomány alakulástörténetéhez*

recenzió

150 *Szabó-Reznek Eszter: A szocializmus muzealizált tárgyai Bukarestben. A Román Giccs Múzeuma*

160 *Mészáros Zsolt: Divatgyakorlatok: a Modes pratiques első két számáról*

172 **szerzőinkről**

A szocializmus muzealizált tárgyai Bukarestben

A Román Giccs Múzeuma

Szabó-Reznek Eszter

https://doi.org/10.21096/diseigno_2019_1-2sz-re

„Eltűnt egy 30 kilós aranyozott oroszlánszobor, a nyomravezető jutalma egy *Szöktetés a szerájból*-faliszőnyeg”, hozta le a hírt 2017 júliusában több romániai hírportál is. A szobor – és párja – a Bukarestben 2017 tavaszán megnyílt Román Giccs Múzeuma bejáratát őrizte és őrzi ma is, ugyanis a marketingfogás- és álhír-gyanús nagy lopást követően rövid időn belül helyére került az oroszlán.

Giccsmúzeumot nyitni hatalmas ötlet. A bukaresti giccsmúzeum nyitott és bővíthető magángyűjtemény, tulajdonosa, Cristian Lica – „civilben” vállalkozó – mindenkit arra bátorít, hogy adományozzon újabb tárgyakat az intézménynek. A belvárosi ház emeleti kiállítóterébe vezető lépcsőn kerti törpék vigyázzák a betérők lépteit, akik egészen későig, este 11 óráig merülhetnek el a 20. század utolsó harmadától napjainkig kitermelt tárgyak között, a kommunizmus és a kommunista örökség „giccssei” között, ahogy a múzeum honlapja és a beharangozók ígérik. A múzeum tehát a régió lakosai számára ismerős tárgyakat mutat be, így egyik fő vonzereje éppen a felismerés érzése lehet (akár saját tárgyak adományozása és ezek viszontlátása által). A román állampolgároknak ráadásul kedvezmény jár, a nagyjából 2000 forintnak megfelelő belépő árának kétharmadát kell kifizetniük, „szolidaritásból, ugyanis ők mindennap ki vannak téve a körülöttük lévő giccsnek”. (Tibu 2017) Vasárnaponként mindenkinek jár a kedvezmény.

Giccsmúzeumot nyitni hatalmas ötlet. Vonzó és nagy érdeklődésre számító ötlet olyan tárgyra építve nyitni múzeumot, amelyek egyébként vagy kiszorulnak a művészet intézményrendszeréből, vagy teljesen más rendszerekből jönnek, a privátszférából vagy akár a politikai szférából. Az egyik román portál tudósításának a címe is erre utal: „A hely, ahol a műkritikusok allergiások lesznek, a humorérzékkel bíró látogatók pedig ki kapcsolódnak”. (Popescu 2017) Így a giccsmúzeumot akár szubverzív gesztusként, az (állami) múzeumi intézményrendszer és a kanonizált művészet kritikájaként is lehetne értelmezni (ennek aktualitását legutóbb a kortárs múzeumi szférában játszódó, *A négyzet* című film néhány remekre sikerült jelenetében is láthattuk.) A másik, szintén remek lehetőség: tematizálni

a giccset, annak történelmi, politikai és társadalomtörténeti aspektusait, vagy éppen magánhasználati gyakorlatát. A bukaresti múzeum inkább csak felhalmozott tárgyak gyűjteménye marad, ahol a kontextualizálásukra tett kísérletek erős hiányérzetet keltenek, ugyanakkor a tárgyra épített kulturális (és nemzeti) öndefiníciós narratíva is problematikussá válik.

A gyűjtemény és a kiállítás magját az ún. kommunista giccs és ehhez kapcsolódóan a romániai kommunizmus alatti lakberendezési kultúra képezi. Jelen vannak ugyan a giccs egyéb kategóriáiba sorolt tárgyak – amelyekről még szó fog esni – de velük együtt is a szocializmus lakáesztétikája a legerősebb és legnagyobb része a múzeumnak (a további négy rész: Drakula-mítosz, vallásos giccs, roma giccs, „modern giccs”). Ez, azaz a szocialista mindennapok (amelyeknek legjellegzetesebb tárgyegyüttese talán a televízióra terített csipke, rajta az ismerős üveghallal), jól kiaknázható téma lenne ebben az egyébként szintén giccsként jellemezhető Ceaușescu-palota – jelenlegi román parlament – közelében lévő lakásmúzeumi formátumban. Lehetne akár a szocialista hétköznapiak privát tárgyainak múzeuma, ami nem feltétlenül zárná ki giccsmúzeum jellegét, inkább csak máshova helyezné a hangsúlyt. A „giccs múzeuma” név piaci tekintetben persze telitalálat, és vonzóbb bármilyen alternatívájánál, például egy „szocialista lakáesztétika” nevű múzeumnál. Részben helytálló is a megnevezés, bár talán nem annyira magától értetődő, mint ahogy azt az új intézményről hírt adó román, romániai magyar és magyar portálok használják, ironikus-cinkos hangnemben emelve ki, hogy „válogatottan ízléstelen csecsebecsére” számíthat a látogató „az ízléstelenség szentélyében”. (Múlt-kor 2017, a legtöbb magyar portál ugyanezt az MTI-hírt közli változtatás nélkül.) Még ha nincs is kimondva, a gyűjteményben visszaköszönnek bizonyos giccs-konceptiók. A lakberendezési giccsről, az alacsony esztétikai értékű és funkciójú tárgyak lakásbelsőben való megjelenéséről és *display*éről például Abraham A. Moles beszél statisztikai megközelítésben. (Moles 1996 [1971], 139, 147) A Drakula-rész azt mutatja meg többek között, ahogy a turisztikai potenciált kiaknázva az ismert egész alakos Vlad Tpeș-portrét, vagy ennek elemeit „átemelik”, és azt más célra használják fel, emléktárgyakra nyomják rá – vagyis giccsé teszik, abban az értelemben, ahogy erről Gillo Dorfles ír giccs-antológiájának bevezető tanulmányában. (Dorfles 1986 [1969], 22) Vagy, ahogy Moles írja, „egy tárgy, attól, hogy kicsi vagy nagy, önmagában véve még nem lesz giccs; ezzel szemben giccsé teszik a tárgyat az aránytalan méretek: Diadalív a kulcskarikán, miniatűr porcelán elefánt vagy bronzba öntött, felnagyított és stilizált egér”. (Moles 1996 [1971], 32) Bőgrére, pólóra nyomott Vlad Tpeș-portré, miniatűr törcsvári kastély a kulcstartón – folytatható a sor –, Moles szerint a giccset részben annak hiánya hozza létre, ha „az ember méretére szabott, és a tárgyjelleg a szó szoros értelmében az embernek megfelelő dimenzió domborítja ki”. (Moles 1996 [1971], 42) De jelen

van az elméletíróknál szintén központi helyet elfoglaló vallásos giccs is, azaz olyan, teológiai szubsztanciájukat elvesztett, profán célokat szolgáló tárgyak, amelyekre vallási érzést igyekeztek átvinni. (Moles 1996 [1971], 33; Pawek 1986 [1969], 137) Ha az intézmény a giccs múzeumának nevezi magát, talán lett volna értelme elméleti-történeti fogódzókat is kínálni a kiállított tárgyak értelmezéséhez.

A tulajdonos erről így nyilatkozott: „giccs témában én magam is, mint mindenki más, dilettáns vagyok. Nem hiszem, hogy léteznek giccsszakértők, ugyanis ez nem egy tudományág. Figyelembe veszem majd a visszajelzéseket és a látogatók értékeléseit, ez alapján fogom változtatni vagy gazdagítani a gyűjteményt”. (Barbu 2017) Máshol, arra a kérdésre válaszolva, hogy szerinte mi jellemzi a román giccsset, ugyanilyen szubjektíven, de némileg árnyaltabban fogalmazott: „[a giccs] egyszerre kreatív és nevetséges. [...] Arra a következtetésre jutottunk, hogy két nagy kategóriája van – az a fajta, amit kedvelünk, és az a fajta, amit nem. Előbbiben feltétlenül van egy adag kreativitás, és a kreativitás, véleményem szerint annyira ritkán megjelenő tulajdonság, hogy minden megtestesülését támogatnunk és üdvözlőnk kell”. (Matricea Românească 2017). A másik kategóriába Lica a repetitív, klisészerű giccsket sorolja, melyekből hiányzik a kreatív elem, a bátorság. Ide tartoznak a híres műtárgyak reprodukciói, a Dávid- és Mona Lisa-másolatok.

A tulajdonos-igazgató szavaiból látható, hogy bár intuitív módon megfogalmazta giccskoncepcióját, nem átgondolt giccs-definícióval dolgozik. A kiállítás előfeltevése szerint egyértelműen meg lehet különböztetni a giccsset a nem-giccsről vagy műalkotástól. De nincs kifejtve, hogy miért kifejezetten a román giccsen van a hangsúly, hogy mitől román ez a giccs, miközben a volt szocialista államokban visszaköszönnek egyes elemei, különösen a lakáesztétikai részből. A múzeum angol neve ráadásul kétértelmű, a *Romanian Kitsch Museum* jelentheti a román giccs múzeumát, de romániai giccsmúzeumként is érthető. Az sem egészen világos, hogy miért sorolták a giccs kategóriájába a kommunista bikkfanyelvet (amelynek helyes, de semmitmondó példáit egy analóg mondatgenerátorral állíthatja elő a látogató), a pionírok (úttörők) könyveit és nyakkendőit, vagy éppen a Dacia 1300-at. Így a múzeum inkább egy *Wunderkammer / cabinet de curiosités* marad, amit lelkes tulajdonosa maga rendezett be, reflektálatlanul hagyva a tárgyak elrendezésének okát, elhanyagolva kontextualizálásukat.

A kiállítás főként a posztszocialista nosztalgia vonzerejére épít – így remek alkalmat kínálhatna a múlt értelmezésére azoknak, akik a szocializmus idején éltek vagy később nőttek fel köztük –, illetve a posztszocialista kuriózumra, a (muzealizált) kelet-európai végek (muzealizált) megtekintésére. Ennek következtében pedig, ahelyett, hogy lebontaná, erősíti az orientalizmust / önegzotizálást, paradox módon éppen azáltal, hogy olyan látványosan erőlködik felülírni az egzotikus ország / nemzet arculatát. Az információs táblák a kiállított tárgyakkal szemben eltávolító hangnemet használnak, kínos nevetéssel ismerik el, hogy a giccs része a kulturális örökségnek, együtt kell

élni vele, de hozzáfűzik mentegetőzősként – ahogy Mircea Cărtărescu elbeszélésében a külföldi ösztöndíjjal Franciaországot végigturénzva a hazájukról alkotott képpel szembesülő román írók egyike reagál –: „mais nous ne sommes pas des sauvages”, „de mi nem vagyunk barbárok”! (Cărtărescu 2010, 166) Annak ellenére, hogy a múzeum kommunikációjának része a román közönség megszólítása – akár éppen a kedvezményes belépő által –, a kiállítás elég egyértelműen egy elképzelt ideális látogatót, a nyugati turistát célozza meg. A honlapnak csak angol változata van, és a kiállítás egyes egységeihez tartozó informáló táblák is kizárólag angol nyelvűek.

De mire is gondoltam pontosan, amikor az eltávolító hangnemből beszéltem? A hat kategóriára osztott gyűjtemény központi részét, a *kommunizmus giccseit és a késő 20. század lakberendezési stílusát*, ahogy már említettem, további négy kategória egészíti ki. A kiállítás Drakulával, „a leghíresebb román brand”-del és annak popularizált reprezentációival indul, miközben mítoszromboló szándékkal közelíti meg a figurát. Világossá teszi, hogy amikor Bram Stoker megírta az Erdélybe helyezett Drakula-történetet (Stoker 1897), Erdély nem tartozott Romániához, hogy a román népi kultúrának nem részei a vámpírok, és hogy bár egyes történészek szerint a karaktert Vlad Țepeș havasalföldi fejedelem (és apja, Vlad Dracul) inspirálta, Drakula nem valós (román) személy. Ez az elidegenítés máshol is érezhető. A vallásos giccset az otthonokban megjelenő foszforeszkáló keresztek, színváltó szent családdal dekorált elektromos órák, hologramos szentképek illusztrálják, miközben nevetség tárgyává teszik az egyházi korrupció társadalmi problémáját. A kommunista, a roma és a modern giccsnél felerősödik az említett eltávolító gesztus. A roma giccs részlege nemcsak azért problematikus, mert nem reflektál arra, miért van jelen egy próbababára öltött roma női viselet, vagy a *manele*, a romániai romák keleties hatású, népszerű zenéje, hanem azért is, mert rájátszik a lopás sztereotípiájára: a próbababa mellett van egy napraforgómaggal teli veder – a „magozás” már maga is sztereotip attribútum – ezen pedig egy „ne lopd el”-felirat, amit ebben a kontextusban nehéz jóhiszeműen értelmezni.) A modern giccs elsősorban egy fiatalokból álló szubkultúra öltözködési szokásaira és használati tárgyaira fókuszál, olyan tárgyakkal, mint az ismert divatcikkek – ruhák, táskák, parfümök – hamisítványai, a Daciára felszerelt Mercedes-jel, egy kisméretű Dávid-szobor kertdísz. Végül mindezt kiegészíti egy „hozd létre a saját giccsed” sarok, ahol a látogatók papír és színes ceruza segítségével megtervezhetik saját giccüket – múzeumpedagógiai foglalkozások viszont, ha jól láttam, nincsenek. A kiállítótér felett van egy kis galéria, kortárs romániai festők olyan – megvásárolható – alkotásaival, amelyek valamilyen módon visszautalnak a kiállítás tárgyaira: van köztük szocialista realista stílusban megfestett panelnegyed és ismert műalkotások motívumaiból összerakott pszichedelikus kollázs.

Annak ellenére, hogy Lica igazgató szerint a giccset nem lehet betilteni, meg kell barátkozni vele és integrálni kell, a kiállításnak egyszerre

van bocsánatkérő, elidegenítő és cinkosan összekacsintó attitűdje. Ha a kiállítás ténye nem is, a leírások nevetség tárgyává teszik a kiállított anyagot, és ki is vonják a (nemzeti) identitásból, öndefinícióból. A múzeum nem megmagyarázni, kontextualizálni akarja a tárgyakat és a mögöttük lévő jelenségeket, hanem csupán megmutatni, illetve rámutatni arra, hogy mindez nemcsak a szocialista múltnak a része, hanem a jelen egyes szubkultúráinak is (a nippektől a roma zenén át a hamisított Gucci parfüm felhőjében úszó Mona Lisa- és Dávid-repróig). Ideális látogatója nem tapasztalta meg a szocializmust, és tekintetében kódolva van az orientalizmus, ezért van szükség mind a giccs(nek nevezett tárgyak), mind az idegen kultúra, mind az elképzelt látogató előfeltevéseinek domesztikálására. Így lesz a kiállítás fő narratívája távolságtartó és elidegenítő saját tárgyával szemben, miközben furcsa mód éppen azok elfogadása mellett érvel igazgatója. „A múzeum ma vállalkozás. De az elején nem gondoltam erre, inkább egy olyan szórakoztató eszközként tekintettem rá, amely újszerű tapasztalatot nyújt az embereknek. Van azonban egy másik cél is, amely később jutott eszembe – a giccs elfogadása. Ez a múzeum nem egy »törvényszék« ahol megállapítod, hogy a kiállított tárgyak rosszak, nem kell ellenük állást foglalnod”. (Matricea Românească 2017)

Kétségkívül jó ötlet újszerű tapasztalatra hívni a látogatókat egy Romániában egyedinek számító múzeumba. Azonban ha nem elég átgondolt és reflektált, nem nyújt semmit a kuriózumszerűségén és a felismerés örömén túl, és mégis olyan törvényszékké válik, amely didaktikusan leválasztja a rossz ízlést a jóról, akkor védekező pozícióba állítja a román populáris kultúrát a nem helyi látogatókkal szemben. Mindközben a kiállított tárgyak egyértelműen szétfeszítik a giccs kategóriáját, ezért más értelmezési keretet igényelnének. A kiállítás legteljesebb részére, a 20. század végi belsőépítészetre, lakberendezésre lenne érdemes fókuszálni, és akkor érthető lenne, hogy miért jelenik meg a már említett pioníryakkendő, a szocialista hivatali bikkfanyelv és az 1300-as Dacia. Egy ilyen múzeumnak Bukarest jó lehetőségeket, tágabb kontextualizációt kínálhat, a parlament épülete is jobban megérthető lenne, ahogy az – 1977-es földrengés után felépített – belváros is. Ezek a terek vizuálisan – a filmes román újhullám révén – a nemzetközi közönség számára is ismerősek. Az utóbbi évek szinte minden román filmjében látható volt egy panelnegyed (ahogy a [*Volt-e vagy sem?* címen is ismert] *Forradalmárokb*an) vagy egy lakásbelső (mint Cristian Mungiu *4 hónap, 3 hét, 2 nap* című filmjében, vagy a Cristi Puiu által rendezett 2016-os *Sieranevadában*). Az *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu* (Ceaușescu önéletrajza) című dokumentumfilmben pedig Andrei Ujică archív anyagokból vágott össze életrajzi narratívát, így eredeti felvételen látható mind a mostani parlament, mind a panelek és a hivatali belváros építése.

Mindez megalapozta a román szocializmusról való új diskurzusokat és nagyon jó kiindulási pontokat, kontextust teremtett a további beszélgetéseknek; mindehhez egy korabeli lakáskultúrára, életkör-

nyezetre – azaz a privátszférára – fókuszáló múzeum állandó kiállítására értékes (és tudtommal egyedi) kiegészítés lehetne. Amikor a bukaresti giccsmúzeumhoz hasonló múzeumokat kerestem Romániában, egyetlenegyét találtam. A temesváron lakásmúzeumként működő Kommunista Fogyasztó Múzeumát (Muzeul Consumatorului Comunist) 2015-ben nyitotta meg Ovidiu Mihăiță színész, alkotó, az első temesvári független színtársulat alapítója, közösségi adományozásból felgyűlt anyaggal. (Huțu 2015 és Krónika 2015), amiből számos berendezési és dekoratív tárgy visszaköszön a bukaresti múzeumban is. E lakásmúzeum is jó kiindulópont lehetne egy giccsmúzeumhoz, de talán ez az anyag is inkább csak leltározás, a szocialista örökség izolált megmutatása.

A szocialista örökséghez kapcsolódóan – de kilépve a privátszférából – a bukaresti múzeumi szcénának van még egy izgalmas szereplője, az állami fenntartású kortárs művészeti múzeum (Muzeul Național de Artă Contemporană), amely éppen a volt Ceaușescu-palotában, a parlament épületének egyik hátsó részében kapott helyet. Ébli Gábor így ír róla: „a gesztus – a diktatórikus közelmúlt emblematisztikus épületének felülírása a mai, szubverzív kortárs művészet által – ígéretes volt, a kis épületszárny felújítása is elfogadható módon, sőt a homlokzatra kívülről szerelt két üveglift révén még némi jelenkori leleményességgel is valósult meg”, de hozzáfűzi, hogy működése kiábrándító, kevés a látogatója, a szigorú rendőri ellenőrzés miatt félelmetes és bonyolult bejutni (hozzáteszem, ebben szerintem nem nagyon különbözik a nagy nyugat-európai múzeumoktól), a törzsgyűjteménye és költségvetése pedig nincs megnyugtatóan rendezve. „A múzeum inkább foglya a hatalmas palotakolosszusnak”, állítja Ébli (Ébli 2012, 15) – ezzel egyébként a múzeum igazgatója, Călin Dan is egyetért. Egy tavaly megjelent interjúban beszél arról, hogy egy ideális világban el lehetne költöztetni a múzeumot, mivel jelenleg nehezen megközelíthető helyen van az épület, miközben a gyűjtemény tárolásának megfelelő körülményeit sem tudja biztosítani. (Plinta 2017) Ugyanakkor, mivel a gyűjtemény egy része a kommunizmus alatt létrejött kultuszminisztériumtól származik, az anyag igen eklektikus, és – bár a hivatkozott interjú címe: „Művészettel foglalkozunk, nem politikával” – a gyűjteményhez való viszonyulásból nem lehet kivonni a politikát. A tárolási problémák és a gyűjtemény jellege miatt a múzeumnak alternatív megoldásokban kellett gondolkodni, így született a (talán szelektálásnak fordítható) *Triaj* kiállítás koncepciója. Ez valójában egy nyitott raktár a múzeum földszintjén, amelynek anyagát időnként cserélik, így a látogatók a ki nem állított anyag egy részét is megtekinthetik, miközben a tárolás is megoldódik ideiglenesen.

Amikor tavaly novemberben a múzeumban jártam, a *Triaj*-ban kiállított anyag nagyon szépen kiegészítette a giccsmúzeumban látottakat (és az egész hivatali negyed, illetve parlamentet is). A raktárszerűségéből adódóan sok festményt nem vagy alig lehetett látni, de több alkotást kiemeltek: Elena Ceaușescu portréja színes gyöngyökből

kirakva, Nicolae Ceaușescu egy triptichonon, a pár a királyi portrékra emlékeztető ikonográfiával ábrázolva. Annak ellenére, hogy itt sem volt magyarázó, kontextualizáló szöveg, a képek mennyisége, a különböző ikonográfiák kirajzolták a kultusz alakulását úgy, hogy közben az ország egyik, egykor kultikus, ma szimbolikus épületében mutatták meg annak bukását is.

Hogy mindez hogy kapcsolódik a giccsmúzeumhoz? Egyrészt a „kommunista giccs” részlegben felidézik például a parlament épületét, a korabeli építészetet és emlékműveket is, másrészt a kortárs múzeumban látható portrék politikai giccsként értelmezhetőek. Bár a Román Giccs Múzeuma jelen formájában koncepciótlan tér, izgalmas lehetőségeket rejt magában, igazán egyedi múzeum is lehetne. Bemutathatná a szocialista életvilág tereit, a privátszférát, amit nem lehet függetleníteni sem Bukarest építészettől, sem a kortárs művészeti múzeum egyszerre terhelt és termékeny anyagától, a gazdag portrégyűjteménytől (ami önmagában megérdemelne egy becsületes kiállítást). A diktátor a privátszférába vizuálisan is behatolt, portréja a televízió által közvetített beszédei révén a lakások állandó díszletévé vált. A giccsmúzeumban látható bútorok között mindennap megjelent a televízióban, aminek tetejéről a képbe néha belelógott egy fehér csipke, amin az üveghal vigyázott rendületlenül.

IRODALOM

4 hónap, 3 hét, 2 nap. 2007. Rendezte Cristian Mungiu. București: Mobra Films, Budapest: Cirko Film. Film.

Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu. 2010. Rendezte Andrei Ujică. Film.

Barbu, Mircea. 2017. „E oficial. Bucureștiul are un muzeu al kitsch-ului.” *Adevărul*, május 4. *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu*. 2010. Rendezte Andrei Ujică. Film. Megtekintve 2018. április 24-én. http://adevarul.ro/news/eveniment/videoreportaj-e-oficial-bucurestiul-muzeu-kitsch-ului-1_590a61a75ab6550cb8c62d16/index.html.

Cărtărescu, Mircea. 2010. „Frumoasele străine. (sau Cum am fost autor de duzină)” In Uő. *Frumoasele străine*, 55–247. București: Humanitas.

Dorfler, Gillo, szerk. 1986 [1969]. *A giccs. A rossz ízlés antológiája*. Budapest: Gondolat.

Ébly Gábor. 2012. „Szakmai hiánypótlás, turisztikai városfejlesztés vagy állami reprezentáció? Kortárs művészeti múzeumok pozicionálása Kelet-Európában.” *Korunk* 23/8: 12–17.

Forradalmárok. 2006. Rendezte Corneliu Porumboiu. București: Independența Film, Budapest: Szimpla Film. Film.

Huțu, Ligia. 2015. „Timișoara va avea Muzeul consumatorului comunist, o inițiativă unică în Europa de Est.” *Timpolis*, május 14. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://timpolis.ro/timisoara-va-avea-muzeul-consumatorului-comunist-o-initiativa-uni-ca-in-europa-de-est/>.

Krónika. 2015. „Megnyílt a Kommunista Fogyasztó Múzeuma Temesváron.” *Krónika*, május 18. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://kronika.ro/szines/pionirdalos-hanglemez-es-amiral-cigaretta>.

Matricea Românească. 2017. „Muzeul Kitsch-ului Românesc. Proprietarul Cristian Lica: „Nu poți să te lupți cu kitsch-ul. Singura variantă este să te împrietenești cu el și să-l educi.” *Matricea Românească*, június 21. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://matricea.ro/muzeul-kitsch-ului-romanesec-prost-gust-romani-cristian-lica/>.

Moles, Abraham A. 1996 [1971]. *A giccs. A boldogság művészete*. Fordította Orosz Magdolna és Albert Sándor. Budapest: Háttér.

Múlt-kor. 2017. „A kommunizmus idejéből származó lakberendezési tárgyakra épül a bukaresti giccsmúzeum.” *Múlt-kor*, május 8. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://mult-kor.hu/a-kommunizmus-idejebol-szarmazo-lakberendezesi-targyakra-epul-a-bukaresti-giccsmuzeum-20170508>.

Pawek, Karl. 1986 [1969]. „A keresztény giccs.” In *A giccs. A rossz ízlés antológiája*, szerkesztette Gillo Dorfler, 135–142. Budapest: Gondolat.

Plinta, Karolina. 2017. „Facem artă, nu politică.” *Revista Arta*, május 15. Megtekintve 2018. április 24-én. <http://revistaarta.ro/ro/facem-arta-nu-politica/>.

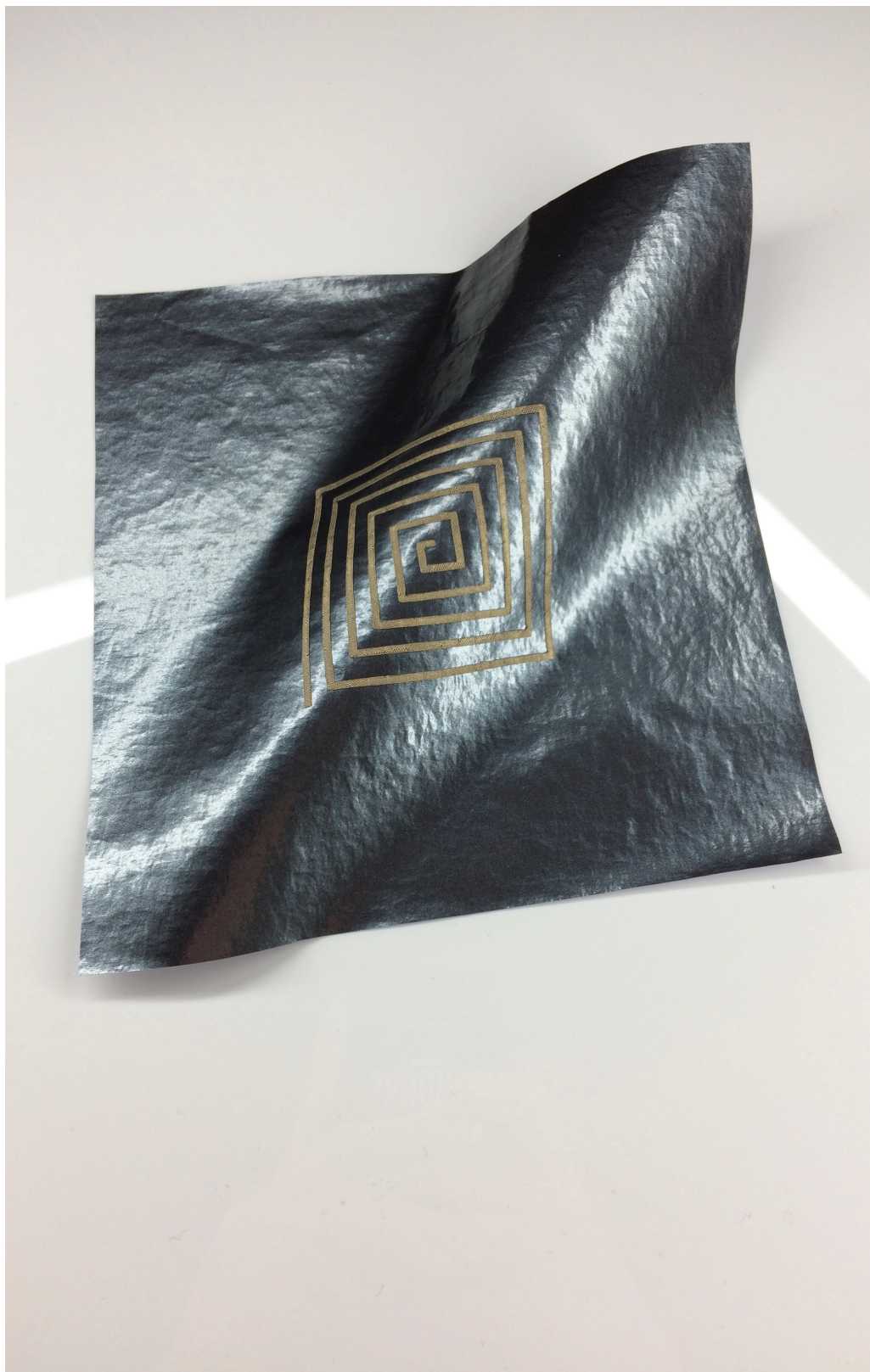
Popescu, Diana. 2017. „Locul unde criticii de artă fac alergie, iar vizitatorii cu umor se destind.” *Digi24 Magazin*, május 20. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/cultura/locul-unde-criticii-de-arta-fac-alergie-iar-vizitatorii-cu-umor-se-destind-724180>.

Sieranevada. 2016. *Rendezte* Cristi Puiu. București: Mandragora Movies. Film.

Stoker, Bram. 1897. *Dracula*. Westminster: Archibald Constable and Company.

Țibu, Alex. 2017. „La muzeul kitschului românesc Superman Iisus stă lângă Becali, Salam și manele.” *Vice*, május 6. Megtekintve 2018. április 24-én. <https://www.vice.com/ro/article/gvzqj9/muzeul-kitschului-romanesc-iisus-superman>.

DISEGNO_IV/01-02_FREE-FOR-ALL

EJTECH